

Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif

**REPRESENTASI WANITA DALAM FILEM MELAYU PASCA-2000:
FILEM EMBUN (2002) DAN BUAI LAJU-LAJU (2004)**

NUR FATIN NAJIAH BINTI SHUHAIMI

**Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian
(Sinematografi)**

2020

**REPRESENTASI WANITA DALAM FILEM MELAYU PASCA-2000: FILEM
EMBUN (2002) DAN BUAH LAJU-LAJU (2004)**

NUR FATIN NAJIHAH BINTI SHUHAIMI

**Projek ini merupakan salah satu keperluan untuk
Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian
(Sinematografi)**

**Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif
UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK**

2020

UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK

Grade: _____

Please tick (.)

Final Year Project Report

Masters

PhD

/

DECLARATION OF ORIGINAL WORK

This declaration is made on the 5 AUGUST day of 2020

Student's Declaration:

I NUR FATIN NAJIHAH BINTI SHUHAIMI 62007, FACULTY OF APPLIED AND CREATIVE ART (CINEMATOGRAPHY) hereby declare that the work entitled, REPRESENTASI WANITA DALAM FILEM MELAYU PASCA-2000: FILEM EMBUN (2002) DAN BUAI LAJU-LAJU (2004) is my original work. I have not copied from any other students' work or from any other sources except where due reference or acknowledgement is made explicitly in the text, nor has any part been written for me by another person.

NUR FATIN NAJIHAH BINTI SHUHAIMI
(62007)

5/8/2020

Date submitted

Supervisor's Declaration:

I, Candida Jau Emang (SUPERVISOR'S NAME) hereby certifies that the work entitled, REPRESENTASI WANITA DALAM FILEM MELAYU PASCA-2000: FILEM EMBUN (2002) DAN BUAI LAJU-LAJU (2004) was prepared by the above named student, and was submitted to the "FACULTY" as a * partial/full fulfilment for the conferment of BACHELOR OF APPLIED ARTS WITH HONORS (CINEMATOGRAPHY), and the aforementioned work, to the best of my knowledge, is the said student's work

Received for examination by: Candida Jau Emang
(Name of the supervisor)

Date: 5 August 2020

I declare this Project/Thesis is classified as (Please tick (√)):

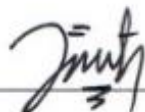
- ☐ **CONFIDENTIAL** (Contains confidential information under the Official Secret Act 1972)*
☐ **RESTRICTED** (Contains restricted information as specified by the organisation where research was done)*
☒ **OPEN ACCESS**

Validation of Project/Thesis

I therefore duly affirmed with free consent and willingness declared that this said Project/Thesis shall be placed officially in the Centre for Academic Information Services with the abide interest and rights as follows:

- This Project/Thesis is the sole legal property of Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS).
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to make copies for the purpose of academic and research only and not for other purpose.
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to digitise the content to for the Local Content Database.
- The Centre for Academic Information Services has the lawful right to make copies of the Project/Thesis for academic exchange between Higher Learning Institute.
- No dispute or any claim shall arise from the student itself neither third party on this Project/Thesis once it becomes sole property of UNIMAS.
- This Project/Thesis or any material, data and information related to it shall not be distributed, published, or disclosed to any party by the student except with UNIMAS permission.

Student's signature

Supervisor's signature:

Current Address:

RPT KESEDAR LIMAU KASTURI 2, 18300 GUA MUSANG KELANTAN

Notes: * If the Project/Thesis is **CONFIDENTIAL** or **RESTRICTED**, please attach as annexure a letter from the organisation with the period and reasons of confidentiality and restriction.

[The instrument was duly prepared by The Centre for Academic Information Services]

Projek bertajuk 'Representasi Wanita dalam Filem Melayu Pasca-2000: Filem Embun (2002) dan Buai Laju-laju (2004) telah disediakan oleh Nur Fatin Najihah binti Shuhaimi dan telah diserahkan kepada Fakulti Seni Gunaan dan Kreatif sebagai memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Muda Seni Gunaan dengan Kepujian (Sinematografi)

Diterima untuk diperiksa oleh:

Candida Jau Emang

(Nama Penyelia)

Tarikh:

5 August 2020

Penghargaan

Pertama sekali saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada Puan Candida Jau Emang kerana banyak memberi tunjuk ajar dan dorongan kepada saya semasa proses menyiapkan kajian ini. Banyak perkara yang dapat saya pelajari dari beliau sepanjang penyediaan kajian ini dan proses penambahbaikan juga berjalan lancar dengan bantuan yang diberikan. Selain itu, saya juga ingin berterima kasih kepada kedua-dua ibubapa saya kerana telah banyak memberi sokongan dari segi kewangan dan doa kepada saya. Tidak lupa juga kepada kawan-kawan seperjuangan yang sentiasa membantu sepanjang proses ini berlangsung. Akhir kata, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada pihak pengurusan Universiti Malaysia Sarawak yang memungkinkan untuk saya menamatkan pengajian di Sarawak.

Abstrak

Topik ini membincangkan mengenai gambaran semula wanita pada pasca-2000 dalam dua buah filem Malaysia yang bertajuk Embun (2002) dan Buai laju-laju (2004). Kedua-dua filem ini diarahkan oleh dua pengarah yang berlainan jantina. Embun diarahkan oleh Erma Fatima sementara Buai laju-laju diarahkan oleh U-Wei Hj Saari. Tujuan penyelidikan ini adalah untuk menganalisis bagaimana wanita digambarkan melalui peranan dan ciri mereka terhadap latar belakang budaya dan agama mereka. Analisis teks digunakan untuk menganalisis teks yang ditranskrip dari dialog oleh watak-watak dan analisis visual digunakan untuk menganalisis gambar yang digunakan sebagai bahasa untuk menggambarkan wanita dalam filem. Analisis ini kemudian digunakan untuk mengkaji bagaimana budaya dan agama dapat memberikan sumbangan dan mempengaruhi cara para pengarah mewakili dan menggambarkan watak wanita dalam filem mereka. Hasil kajian menunjukkan bahawa wanita diangkat kedudukannya dalam kedua-dua filem itu tetapi dengan cara yang berbeza.

Kata kunci: wanita, feminisme, patriarkal, masyarakat.

Abstract

The topic discusses the representation of women in post-2000 in two Malaysian films entitled Embun (2002) and Buai laju-laju (2004). These two films were directed by two different directors of different genders. Embun was directed by Erma Fatima while Buai laju-laju was directed by U-Wei Hj Saari. The aim of the research was to analyze how women were portrayed through their role and characterization against their cultural and religion backround. Textual analysis was used to analyse text which was transcribed from the dialogues by the characters and visual analysis was used to analyse shots that were used as a language to frame women in the film. The analysis was then used to examine how culture and religion may have contributed and influenced the way the directors represented and portrayed their women characters in their films. The results shown that women were both glorified in both films but in different ways.

Keywords: Women, feminism, patriarchal, society

Isi Kandungan

Penghargaan	i
Abstrak	ii
<i>Abstract</i>	iii
Isi Kandungan.....	iv
BAB 1	1
PENGENALAN	1
1.0 Pendahuluan	1
1.1 Latar belakang kajian.....	2
1.2 Pernyataan masalah	4
1.3 Objektif kajian	6
1.4 Persoalan kajian	6
1.5 Kerangka teori.....	7
BAB 2	9
SOROTAN KAJIAN LEPAS	9
2.0 Pendahuluan	9
2.1 Gerakan Feminisme.....	10
2.2 Wanita dan masyarakat.....	13
2.3 Wanita dan Agama	16
BAB 3	19

METODOLOGI KAJIAN	19
3.1 Kaedah kualitatif.....	19
BAB 4.....	23
DAPATAN KAJIAN	23
4.0 Pendahuluan	23
4.1 Sinopsis filem Embun (2002)	23
4.2 Analisis Dialog dalam filem Embun (2002):	24
4.3 Analisis ‘mise en scene’ dalam filem Embun (2002).....	27
4.4 Sinopsis filem Buai Laju-Laju (2004)	30
4.5 Analisis dialog filem Buai Laju-Laju (2004)	31
4.6 Analisis Mise- en – scene filem Buai Laju-Laju (2004)	34
4.7 Kesimpulan.....	37
BAB 5.....	38
KESIMPULAN	38
5.0 Rumusan	38
Rujukan	41

BAB 1

PENGENALAN

1.0 Pendahuluan

Industri filem di Malaysia dilihat semakin berkembang pesat sejak bermula pada awal 30 an. Perkara ini dapat dilihat melalui filem-filem baru yang semakin giat diterbitkan oleh pembikin-pembikin filem di Malaysia. Shamsudin (2014) dalam bukunya yang bertajuk 'Filem Melayu: Citra Melayu dan Rakaman Sejarah' ada menyatakan bahawa dunia perfileman Melayu telah bermula pada tahun 1933 di Singapura dengan penayangan filem *Laila Majnun*. Sejak itu, filem Melayu mula mengambil alih peranan bangsawan sebagai medium budaya popular yang utama dalam kalangan masyarakat Melayu bandaran. Pada waktu tersebut, filem Melayu yang berpangkalan di Singapura didominasi oleh dua buah syarikat iaitu Shaw Brothers dan Cathay-Keris Films yang menerbitkan dan menayangkan filem untuk seluruh Tanah Melayu, selatan Thailand dan sesetengah tempat di Indonesia.

Dalam sebuah artikel yang dikeluarkan pada tahun 2013 Pengarah Promosi dan Pemasaran Perbadanan Kemajuan Filem Nasional Malaysia (Finas) Abd Khalid Maulod berkata sejumlah 73 buah filem ditayangkan di pawagam sepanjang tahun lepas iaitu tahun 2012 berbanding 49 filem pada 2011, 39 filem pada 2010 dan 27 filem pada 2009. Beliau juga berkata bahawa peningkatan ini menunjukkan industri filem di Malaysia berkembang dengan pesat. H. Opir, M. Yusof, L. Abdullah et. al (2017) menegaskan bahawa filem telah mengalami evolusi yang pesat daripada asalnya sebagai wahana hiburan dan medium pendidikan kepada bentuk komersial iaitu sebagai sumber profesion yang berorientasikan

keuntungan. Filem tempatan telah mengalami banyak perubahan besar dengan pelbagai variasi genre. Malah indikator perkembangan filem tempatan dapat diukur dengan peningkatan kuantiti dan kualiti filem, jumlah kutipan dan penonton.

Filem menjadi salah satu hiburan kepada masyarakat dari awal permulaannya sehingga sekarang. Filem dikatakan sebagai saluran media hiburan yang paling berjaya sehinggalah ianya sudah sebarata dengan kehidupan sosial manusia. Al-Fatihah MD Adnan (2014) menyebut bahawa filem merupakan karya seni moden yang berbeza dengan karya tradisional. Filem bukan sahaja dinikmati kerana elemen hiburan, tetapi elemen lain juga yang sama penting dinikmati iaitu nilai pemikiran dan elemen estetika.

1.1 Latar belakang kajian

Representasi wanita dalam industri perfileman bukan sesuatu yang baru malahan ramai golongan wanita yang menceburi bidang perfileman. Namun penglibatan mereka hanya banyak berada di hadapan layar beraksi sebagai pelakon sahaja. “Malangnya, perwakilan wanita dalam industri filem, baik secara nasional dan antarabangsa, lebih kerap mendapat stereotaip negatif. Wanita dianggap hanya menjual kecantikan, keseksian, dan kelakuan yang dikehendaki oleh lelaki hanya apabila muncul di skrin besar.” (Irawan, 2014).

Hal ini menunjukkan pada awal permulaan industri perfileman di Malaysia, golongan wanita hanya diberi ruang dan peluang sebagai pelakon sahaja. Oleh itu, bahagian pembikinan filem banyak didominasi oleh lelaki. Sebagai buktinya, kemunculan pengarah-

pengarah filem tersohor seperti P. Ramlee, Jins Shamsuddin, Dato' Jamil Sulong membuktikan bahawa pada awal 30-an sehingga 70-an industri perfileman Malaysia banyak diungguli oleh pengarah-pengarah lelaki. Namun begitu, selepas kemunculan gerakan-gerakan yang memperjuangkan hak-hak wanita seperti gerakan feminisme, golongan wanita mula berani untuk tampil ke hadapan. Jalaluddin & Awal (2006) menyatakan bahawa gelombang modenisasi menyaksikan gerakan wanita mula berani menongkah arus. Apa yang dimaksudkan di sini ialah, kaum wanita telah mula berani menyatakan hak dan perasaan tidak puas hati mereka melalui gerakan-gerakan feminisme. Bermula dari situ, muncul lah wanita profesional yang menduduki jawatan penting dan memberi sumbangan tinggi kepada pembangunan sesuatu negara. Buktinya, pada tahun 1980, muncul pengarah filem wanita pertama dalam industri perfileman di Malaysia iaitu Saadiah Ahmad Daud. Beliau telah mengarahkan filem pertamanya yang bertajuk 'Ceritaku Ceritamu' yang telah diterbitkan oleh Anang Enterprise.

Justeru, kajian ini akan memberi fokus terhadap dua buah filem iaitu Embun (Erma Fatima, 2002) dan Buai Laju-Laju (U-Wei Haji Saari, 2004). Kedua-dua filem ini akan dikupas berdasarkan representasi watak wanita dalam keseluruhan cerita. Watak Embun yang diarahkan oleh Erma Fatima menunjukkan persamaan dengan watak Zaiton dalam Buai Laju-Laju iaitu dominasi seorang perempuan terhadap lelaki. Kedua-dua watak ini berjaya menundukkan lelaki walaupun melalui pembawaan cara yang berbeza iaitu Zaiton yang menggunakan kebijaksanaan serta kecantikan manakala Embun yang menggunakan kepintaran dan ketegasan.

1.2 Penyataan masalah

Kedudukan wanita hari ini semakin setaraf dengan golongan lelaki kerana telah munculnya gerakan-gerakan yang memperjuangkan hak-hak wanita seperti gerakan feminisme dan fahaman pluralisme di Barat oleh pendukung teologi Kristian. Nurazimah Abdul Aziz & Nurul Syafini Abdul Rahman (2018) menyatakan bahawa fahaman pluralisme muncul berdasarkan konflik Barat yang mengalami masalah dalam institusi gereja yang menggugat kebebasan bersuara dengan kongkongan peraturan-peraturan agama yang sering tidak bersikap adil kepada penganut Kristian, menyebabkan kebangkitan gerakan kebebasan (liberalisme) oleh para pendukung teologi Kristian. Justeru itu, Barat mengemukakan fahaman pluralisme sebagai penyelesaian dengan menganggap semua pandangan yang diutarakan adalah relatif dan berkemungkinan benar.

Susulan dari itu fahaman tersebut juga telah menular ke dalam fahaman umat Islam di Malaysia pada hari ini. Buktinya, seawal tahun 1983, Sister in Islam (SIS) merupakan kumpulan yang berfungsi sebagai kumpulan yang menyarankan persamaan hak antara wanita dan lelaki, serta mempromosikan konsep demokrasi dan kebebasan. (Nurazimah Abdul Aziz & Nurul Syafini Abdul Rahman, 2018). M Hajir Mutawakkil (2014) juga ada menyatakan dalam jurnalnya bahawa Islam datang dengan membawa perubahan iaitu memulihkan kestabilan sosial dan wanita juga diberi peranan untuk wujud dalam membina masyarakat. (p.81-82). Oleh itu, kita dapat lihat bahawa penerimaan masyarakat terhadap golongan wanita yang bekerjaya semakin baik dari semasa ke semasa. Wanita telah diberi hak yang sama dengan kaum lelaki iaitu boleh keluar bekerja dan bergaul dengan masyarakat.

Industri perfileman di Malaysia juga telah banyak mengetengahkan bakat-bakat golongan wanita. Kenyataan ini boleh dikukuhkan lagi dengan kajian yang telah dibuat oleh Zulkiple Abdul Ghani (2006) di mana beliau menegaskan bahawa wanita bukan lagi hanya sekadar mengambil bahagian di 'layar', tetapi turut juga terlibat bekerja di hadapan dan belakang tabir dalam dunia penyiaran. Namun begitu, watak wanita dalam filem di Malaysia masih lagi dianggap pasif kerana masih berada di bawah kedudukan telunjuk watak lelaki. Yusoh & Aziz (2018) menegaskan bahawa watak wanita dalam filem selama ini dikritik hebat kerana sering dipaparkan sebagai watak yang stereotaip iaitu lemah, negatif dan tidak progresif. Isu mengenai representasi wanita lemah ini sebenarnya adalah isu lama yang berlanjutan sehingga kini.

Selain itu, masalah lain pula ialah kekurangan pengarah filem wanita di Malaysia menyebabkan watak-watak protagonis yang dihasilkan oleh pengarah lelaki hanya menggunakan pelakon lelaki ataupun menggunakan watak protagonis wanita dalam seksualiti dan negatif. Sebagai buktinya dalam satu kajian tentang 'Self-construal Watak Protagonis Wanita dalam filem Melayu oleh Nur Azliza Mohd Nor & Nur Afifah Vanitha Abdullah (2019) ada menyebut bahawa watak wanita yang digarap oleh U-Wei Haji Saari sering mencetuskan kontroversi antaranya dalam filem Buai Laju-Laju (2004) yang mana menggambarkan watak wanitanya iaitu Zaiton dengan imej yang jalang dan watak itu menggunakan seksual sebagai senjata untuk menundukkan lelaki. Tujuan kajian ini adalah untuk menonjolkan representasi wanita yang kuat dalam filem Embun dan menunjukkan persepsi lain terhadap filem Buai Laju-Laju yang dikatakan menggunakan imej kecantikan

wanita sebagai alat seksual sebaliknya U-Wei Haji Saari menggunakan kelebihan yang ada pada seorang wanita sebagai cara untuk mereka mendominasi lelaki.

1.3 Objektif kajian

Kajian ini memberi fokus terhadap isu representasi wanita dalam dua buah filem yang diarahkan oleh dua pengarah yang berbeza, iaitu Erma Fatima dan U-Wei Hj Saari. Filem Embun (Erma Fatima, 2002) dan Buai Laju-laju (Uwei Hj Saari, 2004) dipilih untuk melihat isu-isu berkaitan dengan representasi wanita dalam filem dengan memberi tumpuan terhadap pandangan stereotaip masyarakat. Oleh yang demikian, objektif kajian ini adalah seperti yang berikut:

- i. Untuk mengkaji representasi watak wanita melalui filem berdasarkan konteks masyarakat di Malaysia.
- ii. Menganalisa kekuatan dominasi watak wanita di dalam filem Embun (Erma Fatima, 2002) dan Buai Laju-Laju (U-Wei Hj Saari, 2004) berdasarkan konsep '*A Vindication of the Rights of Woman* (Mary Wollstonecraft, 1792)'
- iii. Mengaplikasikan watak wanita yang dominan di dalam filem pendek yang akan dibuat.

1.4 Persoalan kajian

- i. Bagaimanakah wanita digambarkan dalam filem Embun (2002) dan Buai Laju-Laju (2004)?
- ii. Bagaimanakah watak wanita dalam filem Embun (2002) dan Buai Laju-Laju (2004) dijadikan sebagai watak dominan

- iii. Apakah faktor yang menyebabkan golongan wanita semakin berani dan semakin dominan dalam masyarakat pada ketika ini?

1.5 Kerangka teori

Teori yang digunakan dalam kajian ini adalah '*A Vindication of the Rights of Women*' yang diperkenalkan oleh Mary Wollstonecraft pada tahun 1792. Di dalamnya, Wollstonecraft memberi respons kepada teori-teori pendidikan dan politik abad ke-18 yang tidak percaya wanita harus menerima pendidikan rasional. Dia berhujah bahawa wanita sepatutnya mempunyai pendidikan sepadan dengan kedudukan mereka dalam masyarakat, mendakwa bahawa wanita adalah penting kepada negara kerana mereka mendidik anak-anaknya dan kerana mereka boleh menjadi "sahabat" kepada suami mereka, bukannya isteri semata-mata.

Berdasarkan teori itu juga, Wollstonecraft menegaskan bahawa wanita adalah manusia yang berhak mendapat hak asas yang sama seperti lelaki. Lelaki dan wanita mesti dididik sehingga tahap yang tinggi berdasarkan pendapat dan adab masyarakat yang mereka tinggal. Wollstonecraft juga berpendapat bahawa kekurangan yang ada dalam diri wanita adalah disebabkan oleh kekurangan pendidikan disebabkan oleh pertubuhan sosial yang menghalang wanita membangun dan menafikan hak asasi wanita sebagai manusia. Dalam teori ini juga beliau menyokong tindakan isteri-isteri yang melawan suami mereka untuk menegakkan hak dan sekiranya pendapat para isteri itu betul.

Menurut Anca Vlasopolos (1980) dalam analisisnya terhadap teori ini, beliau ada menyatakan bahwa Mary Wollstonecraft membuat teori ini bukan sahaja untuk mendapatkan hak yang sama antara lelaki dan wanita tetapi Wollstonecraft juga ingin mendapatkan keadilan antara wanita dan wanita. Wollstonecraft dalam teorinya tidak bias antara wanita tetapi menuntut hak yang sama rata.

BAB 2

SOROTAN KAJIAN LEPAS

2.0 Pendahuluan

Sorotan kajian merupakan penelitian kajian lepas yang telah dibuat oleh pengkaji-pengkaji terdahulu. Pemilihan kajian lepas dibuat berdasarkan topik yang ingin dikaji oleh pengkaji. Bab ini merupakan suatu rumusan kajian terdahulu terhadap permasalahan kajian yang akan dikaji dalam kajian ini.

Dalam bab ini, pengkaji menjalankan kajian berdasarkan sumber-sumber yang sah yang merangkumi maklumat bibliografi atau bahan rujukan. Tujuan sorotan kajian ini dibuat adalah bagi menyokong kenyataan-kenyataan yang dibuat oleh pengkaji dalam kajian ini. Antara sumber rujukan yang digunakan adalah buku-buku, jurnal, artikel dan carian web bagi mendapatkan lebih banyak maklumat berkaitan representasi wanita dalam filem di Malaysia. Sorotan kajian ini akan menekankan berkaitan dengan perubahan-perubahan yang berlaku terhadap wanita dalam masyarakat yang akan mempengaruhi gambaran watak seorang wanita dalam filem. Perubahan-perubahan yang berlaku disebabkan oleh banyak faktor seperti faktor gerakan feminisme dan gerakan Sister in Islam yang memperjuangkan hak wanita daripada ditindas oleh lelaki. Selain itu, bahagian ini juga akan membincangkan kedudukan wanita dalam konteks masyarakat khususnya di Malaysia yang dipengaruhi oleh agama.

2.1 Gerakan Feminisme

Feminisme adalah satu teori dan ideologi yang menekankan tentang hak persamaan antara lelaki dan wanita. Ideologi ini digerakkan oleh feminis-feminis yang memperjuangkan hak-hak wanita bagi mengelakkan wanita diberi penindasan oleh masyarakat. Kamaruddin, Yunus, Embong, & Hashim (2018) menyatakan bahawa isu feminisme bukan hanya menjadi popular di negara-negara Barat, ideologinya juga merebak ke dunia Islam, di mana penekanan yang lebih besar terhadap masalah gender diletakkan. Hal ini dikatakan demikian kerana, sebelum gerakan-gerakan ini dibuat, golongan lelaki selalu diberi peluang yang tinggi dan telah mendominasi semua aspek dalam kehidupan serta ekonomi sehingga menyebabkan berlaku penindasan terhadap golongan wanita. Kenyataan ini boleh disokong dengan pernyataan yang dibuat oleh Hashim (2013) bahawa feminisme muncul sebagai satu bentuk falsafah dan pergerakan sosial yang menentang dominasi lelaki dalam pelbagai bidang kehidupan yang selama ini penguasaan ini menyebabkan penindasan dan rendahnya wanita. Wanita dianggap sebagai manusia kelas kedua yang tidak mempunyai hak, berkongsi, dan peranan dalam masyarakat. Mereka hanya dibebani dengan kewajipan rumah tangga dan penjagaan anak.

Selain daripada itu, gerakan feminisme ini turut melihat representasi wanita dalam filem. Isu utama yang diketengahkan oleh kritikan feminisme ini adalah berkenaan dengan isu representasi wanita yang stereotaip (Nidhi, 2012). Kajian yang dijalankan oleh para sarjana mendapati wujud ciri-ciri stereotaip feminin terhadap golongan wanita. (Rahman, Salad, & Mapjabil, 2016). Pendekatan Feminisme menyatakan bahawa kebanyakan pengkarya lelaki menggambarkan wanita sebagai rendah diri, pasif, menyerah kepada takdir,

dan tidak mempunyai masa depan (Noor Aida M & Nasihah H ,2015). Stereotaip ini sememangnya wujud dalam pelbagai bidang pekerjaan. Industri perfileman di Malaysia juga mempunyai stereotaip terhadap wanita. Sebagai buktinya, Karya-karya pengarah lelaki misalnya seniman Agung, P. Ramlee seperti *Penarek Beca* (1956), *Ali Baba Bujang Lapok* (1961), *Ibu Mentua ku* (1962), *Madu Tiga* (1964) dan *Nasib Do Re Mi* (1966), watak wanitanya pula adalah sebagai pembantu dengan peranan sebagai suri rumah, balu, hamba, wanita yang berpoligami dan ‘mandul’(Saari, 2019).

Pada awal abad ke-20 terdapat usaha oleh pembikin filem wanita untuk memeperkasakan watak-watak wanita yang sering dipaparkan sebagai watak yang lemah. Namun begitu, watak wanita kembali kepada keadaan asalnya iaitu lemah dan negatif selepas tamatnya era tersebut (Walsh, 1984). Kebanyakan filem yang dihasilkan pengarah-pengarah lelaki sering mengangkat watak-watak lelaki sebagai watak protagonis filem mereka. Perkara ini masih menimbulkan stereotaip bahawa wanita hanya bersifat domestik yang perlu duduk di dapur sahaja. Nichols (2010) menukikan bahawa majoriti naratif filem secara tradisional adalah sama, iaitu menonjolkan tentang kekuasaan watak lelaki. Watak lelaki sentiasa menjadi sumber harapan kepada watak wanita bagi meneruskan kelangsungan hidup atau survival dalam naratif.

Kemunculan pengarah-pengarah wanita dalam industri filem di Malaysia telah memberikan nafas baru terhadap filem-filem yang dihasilkan. Penemuan juga turut mendedahkan bahawa bermula pada tahun 1990-an sehingga mencapai alaf baru, watak-watak wanita tersebut telah terdedah kepada perubahan sosial dan peranan baru wanita dalam ekonomi pasaran Malaysia (Saari, 2019). Kebangkitan wanita dalam industri

perfileman di Malaysia bukan hanya terhad sebagai pelakon sahaja namun terdapat juga wanita yang menceburkan diri dalam bidang pengarahannya. Buktinya kemunculan Erma Fatima, Shuhaimi Baba dan Yasmin Ahmad yang memaparkan wanita sebagai watak utama filem. Erma Fatima dan Shuhaimi Baba telah berani menggunakan watak wanita sebagai watak protagonis yang menggerakkan cerita. Sebagai buktinya, terdapat ulasan kajian berkaitan Erma Fatima dan Shuhaimi Baba lebih tertarik untuk memaparkan watak wanita Melayu moden yang mempunyai keseimbangan dalam kerjaya dan hubungan sosial serta mampu untuk selesa hidup dalam kehidupan moden di bandar dan kehidupan sederhana di desa (Baba, Fatima, Ahmad, & Ibrahim, 2009).

Gerakan-gerakan yang memperjuangkan hak wanita mula wujud di negara Barat. Gerakan-gerakan tersebut wujud setelah berlaku konflik antara masyarakat Kristian dan Institusi Gereja pada ketika itu. Nurazimah Abdul Aziz & Nurul Syafini Abdul Rahman (2018) ada menyebut bahawa Institusi Gereja Katolik Rom telah menggugat kebebasan bersuara dengan kongkongan peraturan-peraturan agama yang sering tidak bersikap adil kepada penganut Kristian, menyebabkan kebangkitan gerakan kebebasan (liberalisme) oleh para pendukung teologi Kristian. Dalam agama Islam juga terdapat peraturan-peraturan yang mengongkong penganutnya dan bersifat berat sebelah terhadap lelaki dan perempuan. Justeru itu, fahaman dan gerakan seperti itu telah meresap masuk dalam agama Islam di Malaysia yang menyebabkan wujudnya Sister in Islam.

Sisters in Islam (SIS) merupakan sebuah gerakan feminisme yang memperjuangkan emansipasi wanita. Gerakan ini terbentuk pada tahun 1988 dan didaftarkan secara rasmi sebagai sebuah Badan Bukan Kerajaan (Non-Governmental Organisation: NGO) pada tahun

1993 di bawah nama SIS Forum (Malaysia) Berhad. (Khafidz, Aini, Kanan, & Kanan, 2018). Penubuhan SIS adalah untuk memperjuangkan hak wanita yang telah didiskriminasikan oleh lelaki atas nama agama Islam. SIS dari sudut sejarah pertubuhannya cuba menyelesaikan masalah yang dihadapi oleh golongan wanita yang dianggap telah berlaku ketidakadilan dan penindasan kepada kaum itu.

Bagi pandangan pejuang-pejuang SIS, kebanyakan peraturan dalam agama Islam sudah tidak relevan digunapakai pada masa kini kerana lebih memihak kepada golongan lelaki sahaja. Sister in Islam juga menggunakan fahaman bahawa hukum Syariah dan tafsiran al-Quran telah dimonopoli oleh ulama-ulama terdahulu yang terlalu bias gender serta berada di bawah budaya patriarki. Kenyataan ini boleh dikukuhkan lagi dengan satu pernyataan yang dibuat oleh Kamaruddin, Yunus, Embong, & Hashim (2018) dalam 'The History of Sister in Islam', mereka menyebut bahawa pergerakan feminis Islam percaya bahawa bukan Islam yang menindas wanita sebaliknya ia adalah tafsiran daripada lelaki yang menggunakan sumber-sumber Islam seperti al-Quran untuk mendiskriminasikan jantina yang bertentangan.

2.2 Wanita dan masyarakat

Kebanyakan masyarakat masih lagi mengamalkan budaya patriarki dalam kehidupan bermasyarakat. Mereka masih menetapkan lelaki sebagai suara dominan yang menggerakkan sistem bermasyarakat. "Dari dahulu hingga sekarang patriarki masih wujud di mana-mana sahaja tidak kira di Timur dan di Barat. Bahkan superior majoriti lelaki ke atas wanita dapat dikesan mulai masa penciptaan Adam dan Hawa, era falsafah kuno hingga era moden." (Retnowulandari, 2010). Wanita juga sering didiskriminasikan sebagai individu

yang bersifat lemah dan hanya menurut telunjuk lelaki. Asaari, Aziz, & Mohamed Salleh (2017) ada menyebut dalam kajian tentang ‘Susuk, Wanita dan Abjection dalam Filem Seram Kontemporari Melayu’ bahawa diskriminasi ini adalah ketetapan patriarki yang meletakkan wanita sebagai satu bentuk komoditi untuk dimanipulasi samada dalam filem mahupun masyarakat.

Masyarakat melayu khususnya sangat mementingkan adat dan pandangan masyarakat terhadap mereka. Golongan wanita kebiasaannya lebih tertumpu kepada membawa peranan domestik iaitu berada di dapur dan menguruskan keluarga. “Perhubungan gender dalam masyarakat tradisional yang diperlihatkan oleh pengkaji pengkaji lepas melalui penelitian mereka terhadap karya-karya kesusasteraan Melayu tradisional, khususnya karya historiografi Melayu menunjukkan bahawa hubungan gender yang berat sebelah atau sendeng gender, iaitu wanita hanya diberikan peranan di ruang dapur atau digambarkan dengan peranan stereotaip manakala lelaki berperanan di ruang awam dan bertindak sebagai pengawal atau berkuasa dalam institusi masyarakat.” (Anwar, Salmah, & Noor, 2016)

Seiring dengan globalisasi dan gerakan-gerakan yang memperjuangkan hak wanita, masyarakat sudah semakin terbuka dengan peranan seorang wanita dalam masyarakat. Wanita sudah semakin biasa untuk keluar bekerja dan beralih dari hanya berada di ruang domestik ke ruang yang lebih publik di mana mereka memegang pelbagai jawatan dalam pekerjaan. Namun begitu, perubahan yang berlaku tidak mengubah sepenuhnya peranan wanita terhadap keluarga setelah mereka berkahwin. Masyarakat masih lagi mengutamakan wanita sebagai pihak bertanggungjawab menguruskan anak-anak dan keluarga dari segi